

GRAND PRIX ARCHITEKT 2009 - NÁRODNÍ CENA ZA ARCHITEKTURU

**Zveme na výstavu
16. ročníku soutěže p ehlídky**

V prostorách galerijní kavárny Veletržního paláce v Praze zasedala ve dnech 14. až 17. května mezinárodní porota letošní, již 16. ročníku soutěže p ehlídky Grand Prix architekt 2009 - Národní cena za architekturu. Je již veřejně známo, že tuto prestižní p ehlídku soudobé české architektury společně vypisují Obec architekt a Česká komora architektů ke dni architektury UIA. P ehlídky se mohou účastnit i zahraniční architekti, projektanti a výtvarníci, jejichž dílo je realizováno na území České republiky po 1. 1. 2008. Stejně jako v minulém roce oslovili po adatelé OA a KA tzv. Akademii architektury, která má za cíl jako odborný orgán oslovit k účasti v p ehlídce kvalitní architektonické realizace, to vše dává v zájmu zvýšení prestiže a úrovně soutěže p ehlídky Grand Prix architekt Národní cena za architekturu.

Do letošní p ehlídky GPA 2009 se přihlásilo celkem 101 projekt, soutěžících v 7 kategoriích. Nejvíce byla zastoupena již tradiční kategorie Novostavba, kam se přihlásilo celkem 26 realizací, těsně následována kategorií Rekonstrukce s 23 realizacemi a kategorií Rodinný dům s 22 realizacemi. Ostatní kategorie dopadly takto: Interiér - 15 realizací, Architektonický design-drobná architektura-výtvarné dílo v architektuře - 8 realizací, Krajinářská a zahradní tvorba - 4 realizace a Urbanismus s 3 realizacemi.

Jak již bylo známo, jedinou novostí této soutěže je dána nezávislou odbornou mezinárodní porotou, která pracuje každý rok v jiném složení. Pro letošní rok přijali pozvání tyto porotci: Antal Puhl z Maďarska (jednomyslně zvolený p ehlídce poroty), Heinrich Degelo ze Švýcarska, Andrey Alexandrovich Chernikhov z Ruska, Peter Gero ze Slovenska a Andreas Klok Pedersen z Dánska. Jejich stručné Curriculum vitae nyní přinášíme.

Antal Puhl

Antal Puhl v roce 2008 obhájil habilitační práci z oboru architektura, nyní působí na Debrecínské univerzitě na katedře architektury, od r. 1992 vlastní projektové studio „Puhl Antal Architect Office“. Zúčastnil se více jak 110 soutěží, ve kterých získal 30 prvních cen. Mezi jeho nejvýznamnější projekty patří například Grandhotel Kempinski Budapešť (spoluautor József Finta,

1991), CIB Bank Budapest (1996), Anjou Residence Buda Castle (2003) nebo Old Artist Camp Gallery, Szentendre (spoluautor Peter Dajka, 2008).

Heinrich Degelo

Heinrich Degelo, architekt BSA SIA, je členem profesních sdružení SIA, Swiss Society of Engineers and Architects, BSA, Confederation of Swiss Architects. V současnosti je členem představenstva a partnerem v ateliéru „Degelo Architekten“. Z nejvýznamnějších projektů zmíníme například: Extension Convention Centre Davos, Trade Tower and Trade Center - Basilej, Art Museum in Vaduz

Lichtenštejnsko, Community Center - Reinach.

Andrey Alexandrovich Chernikhov

Andrey Chernikhov, profesor na Mezinárodní akademii architektury a viceprezident její moskevské pobočky, člen prezidia Svazu ruských architektů, poradce Ruské akademie architektury a stavebnictví, profesor na Moskevském institutu architektury. Je rovněž členem Svazu architektů a designerů Ruska. Nyní stojí v čele studia Anderi Chernikhov Archi-

tecture and Design. Z jeho projektů postavíme například TOKO-Bank Building, Noviye Cheriomushki, multifunkční zábavní centrum Varshavsky, administrativní budova „Administrative building, Graftsky pereulok“, centrální banka v Taškentu, Obchodní centrum Balaklavskiy Prospektus a další.

Peter Gero

Peter Gero, se narodil v Bratislavě, žije a pracuje v Německu. Absolvoval Stavební fakultu, obor inženýrské konstrukce a dopravní stavby. V Západním Berlíně ukončil studium urbanismu druhou státnicí. V Hamburgu plánoval a koncipoval realizaci infrastruktury podzemní železniční dráhy (U-Bahn) a architektonický design stanic, veřejných prostor a mostů. Vypracoval první koncepty pro

Hafen City Hamburg. Vrcholem jeho kariéry je dlouholetá funkce vedoucího stavebního editela Baudezernent pro centrální oblasti Hamburgu. Ocenění z Expa Real si odvezl jeho projekt přeměny a revitalizace městské tvrti. Spolupráci pro město Hamburg ukončil v roce 2007, nyní je konzultantem pro developerské investice.

Andreas Klok Pedersen

Andreas Klok Pedersen je členem Dánské asociace architektů, působí na Královské dánské akademii moderního umění v Kodani (the Royal Danish Academy of Fine Arts in Copenhagen), je partnerem společnosti BIG, stojí v čele rozsáhlých projektů a plánů jako například 1.000.000 m² „Zira Island“ v Ázerbajdžánu. Z dalších projektů uvádíme: Tamayo Museum Mexico City, 1. cena, People's Building, Lego Towers, Clover Block, Scala Tower v etn knihovny a hotelu 1. cena, Arlanda Hotel a další.

Foto: Alex. M. Videmannová

A kdo vyhraje letos?

Výsledky soutěže budou oficiálně zveřejněny dne 18. června 2009, kdy dojde k udělení i ceny nejvyšší - hlavní ceny Grand Prix Architect - Národní ceny za architekturu 2009, kterou získává vítěz. Práce celého přihlídky. Ta bude předána spolu s dalšími cenami, připadajícími estními uznáními v jednotlivých kategoriích na slavnostním vyhlášení u příležitosti vernisáže dne 18. června 2009 od 18⁰⁰ hodin v Národní galerii v Praze ve Veletržním paláci (Dukelských hrdinů 47, Praha 7). Při slavnostním vyhlášení vítěz se také bude předávat cena českému architektovi za významné celoživotní dílo. Laureáta navrhuje Rada Obce architektů. Nezbytvá, než všechny členy Obce architektů na výstavu, i vernisáž, srdečně pozvat. (Zdávová uzávěrka tohoto ísla - 3.6.2009 - vás s výsledky soutěží přihlídky seznámíme podrobně v ervecovém ísle IN, přihlídky více informací naleznete od 19. června na: www.grandprix-architektu.cz)

ZÁPIS Z JEDNÁNÍ ROA A DROA

DNE 12.05.2009

Přítomní: ROA: O.Haman, V.Štulc, M.Parma, Z.Krejčí, J.Mojžíš, B.Rafajová, J.Hainc, V.Mastný
DROA: J.Melichar, P.Galán
DROA konstatuje, že ROA je přítomna v nadpoloviční většině členů a je tudíž usnášeníschopná.

Kontrola minulých zápisů :

01/7 Vypsání soutěže nového loga SALONU

Stávající logo /návrh P.Fuchse pro 11. ročník/ je příliš složitě, bude ještě použito pro ročník 2009. K soutěži byla oslovena škola V.Hollara. Návrhy budou zpracovány v rámci příštího školního roku. Změnu loga nutno projed-

nat s partnerem akce KAIT / společná schůzka je plánována na 1. týden v 06/09/. Po schválení bude třeba objednat změnu na webu OA.

Úkol trvá. Pověření Z.Krejčí. Hlasování 6/1/1

01/18 Vyúčtování GP 2008

ROA určuje poslední termín do příštího zasedání.

Úkol trvá. Pověření O.Haman, V.Štulc, /J.Danko/

03/02 Soudní pře KUNEŠOVÁ

OA u soudu dne 04.06.09 bude zastupovat O.Haman. 18.05.09 proběhne jednání s právním zástupcem OA / ústí O.Haman, V.Štulc/

Úkol trvá. Pověření O.Haman

03/03 Založení V.P.S. s KA pro podání GPA

Úkol trvá. Pověření O.Haman

04/04 Aproximativní rozpočet chodu sekretariátu OA a seznam vydaných a přijatých faktur OA a ARCHITEKT OA, s.r.o. od r. 2006.

ROA bere na v domě. Vypouští se ze sledování.

03/05 členské příspěvky v organizacích

UIA z statusem hlasování 7/1/0

EUROPAN z statusem hlasování 7/1/0

SIA z statusem, bude požádáno o prominutí čl. příspěvku za 2008, 2009 - hlasování 6/0/1

Úkol trvá pověření J.Mojžíš

01/04 GPA 2009

- Viz nové úkoly

Nové úkoly:

01/05 GPA 2009

- z důvodů finanční úspory bude katalog a časopis stejného obsahu, v časopise dále uvedeny ostatní rubriky. Obálky budou odlišné. Hlasování 8/0/0

- není dosud projednán a podepsán rozpočet s ABF, a.s. Pověření O.Haman.

- dodatek smlouvy s NG byl podepsán.

- do soutěže bylo odevzdáno 101 prací.

- dne 14.05.2009 proběhne společná veřejná porota a zástupci OA, KA, ABF a zároveň výplata honorářů porotcům.

- KA nepředala informace, které stavby byly doporučeny do soutěže od AA.

- všichni autoři podaných prací budou uvedeni na www. OA.

Hlasování 8/0/0. Předáním podkladů pověření I.Brunclíková.

02/05 Prodloužení platnosti OCHRANNÉ ZNÁMKY „ARCHITEKT“

Termín do 08.06.2009 u Úřadu pro průmyslové vlastnictví. Pověření J.Melichar.

03/05 Oprava vyúčtování grantu MK 2008

Pověření J.Melichar.

04/05 Cena MK za přínos v oblasti architektury pro rok 2009

ROA navrhuje Jana Božana. Hlasování 8/0/0. Písemný návrh pověření J.Melichar.

05/05 Různé

- Předání administrativy sekretariátu OA, změna na podpisového vzoru na finanční příkazech proběhne 18.05.2009.

Ústí O.Haman, V.Štulc, J.Melichar, /J.Danko/.

- O.Haman v rámci svého vystoupení na VH KA se zmínil o finančním podílu KA na GPA 2008 /přibližně 300.000K + penále 1.000K denně / a finanční spolupráci KA na GPA 2009.

Příští zasedání ROA a DROA se koná 18.06.2009

na sekr. OA Revoluční 23, Praha 1 v 10.00 hod. / večer je vernisáž GPA/.

Zapsal: J.Melichar

Schválil: V.Štulc

Mezinárodní sympozium „Utopie moderny: Zlín“

Mezinárodní sympozium, které proběhlo od 19. května do 23. května v Praze a z větší části ve Zlíně, nabídkou nepředemněných velice zajímavých přednášek a diskusí. Hned první den uvítala návštěvníky Národní galerie v Praze výstavou „Fenomén Ba a zlínská architektura 1910-1960“, kterou NG připravila

ve spolupráci s Krajskou galerií výtvarného umění ve Zlíně. Jejich návštěvníci si mohli expozici projít spolu s komentářem obou jejich kurátorek R. Sedlákové a L. Horákové. Druhý den ráno jsme odjeli do Zlína, kde si v tísina z nás již předem rezervovala až do soboty místa na „vyvolených“ přednáškách. Bylo velice obtížné si z nabídky vybrat a mít to štěstí se do určitého počtu „vejít“. Nešlo jen o „teorii“ linoucí se z přednáškových sálů, ale především o tematické procházky po městě v doprovodu odborníků na slovo vzatých. Jak nám hned v úvodu ekle Katrin Klingan (vedoucí Zippesko-nemeckých kulturních projektů): „tzv. Walks & Talks jsou vyvinuty speciálně pro tuto akci a velice důmyslně se navazují na program přednášek, a tak si účastníci sympozia prohlédnou vybrané architektonické památky a historické budovy ba ovské epochy.“ Na její slova navázal i Rostislav Koryánek (editel Domu umění města Brna): „Provádějícími jsou znalci zlínské architektury a kultury. Hlavním záměrem je zprostředkovat souhrnný obraz města, i seznámit se s všednodenním životem v tomto impozantním dokumentu moderny.“

Sympozia, jehož hlavní část tvořily přednášky, se zúčastnili renomovaní čeští a zahraniční odborníci - mimo jiné urbanisté, architekti, sociologové, kulturologové a historikové. Program byl členěn do čtyř tematických celků: „Fenomén Ba a moderna“, „Sociální utopie/Městské utopie“, „Moderna a urbanita: Protiklad?“ a „Marketing sociální utopie“.

Jen těžko lze popisovat jednotlivé referáty a související akce, protože vždy probíhaly ve stejných místech, a tak nebylo v lidských silách absolvovat vše (myslím, že ani celý jeden IN by na jednotlivá témata nestačil). A protože i soupis jednotlivých přednášejících by zabral mnoho místa, vyjmenuji jen některá zajímavá jména přednášejících, kteří do Zlína přijeli ze zahraničí a představili Ba ve Zlíně ze svého pohledu:

R. Ingersoll (historik architektury a filosof, profesor na Syracuse University ve Florencii), **W. Nerdinger** (vedoucí Katedry teorie a dějin architektury, umění a designu Technické univerzity v Mnichov a editel Muzea architektury v Pinakothek der Moderne), **E. Mumford** (docent na College of Architecture, Graduate School of Architecture and Urban Design, Washington University, St. Louis), **A. Reijndorp** (profesor urbánní geografie, Faculty of Social and Behavioural Sciences, University Amsterdam), **K. Wilhelm** (vedoucí Ústavu dějin a teorie architektury a města Technické univerzity v Braunschweigu), **R. Bittner** (vedoucí mezinárodního Bauhaus Kollegu, Stiftung Bauhaus Dessau), **A. Steinführer** (Helmholtz-Zentrum für Umweltforschung v Lipsku, Oddělení sociologie města a životního prostředí), **G. Pišek** (kritik architektury a kurátor, Polsko), **G. Henn** (architekt, profesor na Katedře pro myslivých staveb Technické univerzity Drážany a hostující profesor na Massachusetts Institute of Technology, MIT), **D.M. Abramson** (docent na Department of Art and Art History, Tufts University Medford) i **A. Baldauf** (socioložka a kulturoložka, Vídeň/New York City).

Z českých přednášejících mne osobně zaujali **R. Švácha** (profesor na Katedře dějin umění na Filosofické fakultě

Univerzity Palackého v Olomouci a v český pracovník Ústavu dějin umění AV ČR), **Š. Šlachta** (hlavní architekt města Bratislavy), **P. Szczepanik** (docent na Ústavu filmu a audiovizuální kultury Filosofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně), **V. Šlapeta** (děkan Fakulty architektury

Vysokého učení technického v Brně) nebo **D. Nová** (hlavní architektka Města Zlína). Z té mladší generace **A. Gebrian** (architekt, Praha, FA Liberec), **S. Sládek** (architekt, studio New Work, Brno) a **I. Kovačevič** (architekt a teoretik architektury, editel Centra for Central European Architecture, Praha) a několik desítek dalších, kteří se podíleli nejen na přednáškách, ale mnohdy i na bohatých diskusích.

Dodejme, že po asi nám velice přálo a doslova za letních teplot nás komentované procházky zavedly na všechna architektonicky důležitá místa: do budovy 32 (bývalé obuvnické továrny), budovy 21 (bývalého vedení sídla firmy Baťa), do nově zrekonstruované 23, Obuvnického muzea, do stálé expozice v pivovarském domku, do vily Tomáše Bati, kde sídlí Nadace Tomáše Bati a „Klub absolventů Baťovy školy práce“, do zlínských filmových ateliérů a dále i do Otrokovic - Baťova. Mladá generace uvítala i „noční“ pestrý kaleidoskop filmových momentek ukazující moderní Zlín a aktuální pohled na město pracemi mladých absolventů zlínských filmových škol v mnohovrstevné a zábavné konfrontaci s pivovarskými prvorepublikovými historickými dokumentárními, reklamními a trikovými filmy.

Na závěr ještě malá statistika. Symposia se denně zúčastnilo okolo 300 návštěvníků z ČR, Slovenska, Rakouska, Německa, Švýcarska, Velké Británie, USA, Nizozemí a Polska. Směsí návštěvníků byla opravdu

r znorodá: Od velice mladé, ještě studující generace, například z Technické univerzity Braunschweig, z Hochschule Anhalt, Dessau a Akademie der bildenden Künste, Wien, ale i českých studentů z Liberce, Prahy, Brna i „místních“ ze Zlína až po střední a starší generaci, která má mnohdy „osobní zážitky“, prožité v tomto bezesporu unikátním městě naší vlasti. Proto nezbývá, než organizátorům v elepřipravovat a přát si, aby se někdy v budoucnu něco podobného ještě opakovalo a zase jiní studenti, pedagogové, v děci a další zájemci o fenomén tohoto města si mohli Zlín „užít“ na vlastní kůži.

Text a foto: Alexandra M. Videmannová

(Pozn. redakce: Za připravení akce se sluší připřipravovat toto subjektům: Zipp, německo-německé kulturní projekty, Domu umění města Brna, Krajské galerii výtvarných umění ve Zlíně a Národní galerii v Praze, nadaci Stiftung Bauhaus Dessau, Bauhaus Kolleg, a příatelství podpoře Zlínského kraje a statutárního města Zlína.)

VÝSTAVY

Grand Prix architekt 2009 - Národní cena za architekturu

Místo konání: Národní galerie v Praze, Veletřní palác, Dukelských hrdinů 47, Praha 7 - Holešovice

Termín výstavy: 19. srpna až 2. srpna 2009

Zejména pražští příznivci architektury budou mít v nejbližších týdnech možnost seznámit se s uceleným pohledem soudobé architektonické tvorby v ČR. Výstava 16. ročníku soutěže příhlídky nejlepších architektonických prací za poslední rok na území ČR, pod názvem GRAND PRIX ARCHITEKT 2009 - Národní cena za architekturu, totiž za jiná svoji pouhých tradičně v hlavním městě, v prestižním místě Národní galerie ve Veletřním paláci.

HORROR VACUI

Děs prázdnoty/urbanistické imploze v Nizozemsku

Místo konání: Galerie Jaroslava Fragnera, Betlémské nám. 5a, Praha 1

Termín výstavy: do 20. srpna 2009

Putovní výstava NAI (Nizozemský institut architektury) je pohledem 18 příedních holandských architektonických kanceláří na problematiku zahušování měst a zástavby starších urbánních celků. Prezentované ukázky z měst Amsterdam, Arnhem, Eindhoven, Eschede, Groningen, Lelystad, Maastricht, Rotterdam, Tilburg, Utrecht a Zaandam příblíží projekty od obytných, společenských a kancelářských objektů až po univerzitní kampusy - a to jak na periferiích, tak i v přírodních centrech městských aglomerací. Příklady ukazují možnosti, jak při nedostatku stavebního místa optimálně využívat a nově organizovat starší urbánní celky. Mezi zastoupenými ateliéry nalezneme například S333 architects; KCAP; JHK; Claus en Kaan Architecten; UN Studio; MVRDV; OMA i West 8. Kurátorem výstavy je příední nizozemský teoretik architektury Hans Ibelings (1963), šéfredaktor časopisu A10, dvěma sílníky mapujícího scénu mladých evropských architektů.

Více informací naleznete na: www.gjf.cz

Výstava 14. ročníku soutěže Xella pro mladé architektky

Místo konání: Centrum architektury (Galerie architektury Brno), Starobrněnská 16/18, Brno

Termín výstavy: do 28. srpna 2009

Základním úkolem soutěže byl architektonický návrh nového vstupního objektu do ZOO v Praze Tróji - Pavilon lovka a objektu vybavenosti lodního přívozu do Podbavy - Dům příevozníka, obojí s děrazem na krajinné souvislosti v přírodním prostoru Vltavy. Atraktivní zadání soutěže přílákalo 73 jednotlivců i týmů z českých a slovenských vysokých škol se zaměřením na architekturu, techniku i umění.

O jednotlivých návrzích rozhodovala porota ve složení kolech. Jejím příedsedou se stal Josef Pleskot, dalšími členy byli: Vlado Milunić, Lubomír Králik, Ivan Kubík, Emil Makara, Jarek Veselák, Peter Moravík, Lubomír Závodný a trojský starosta Tomáš Drdáký. Porotci hodnotili nejen architektonické řešení objektů, ale hlavně filozofický podtext jednotlivých návrhů a urbanistické a krajinné řešení zvolené lokality v kontextu celého území. Svou roli sehrály i takové aspekty soutěžního projektu, jako například ekologická stopa navržených objektů. Zadání soutěže nakonec nejlépe zvládla Kateřina Fryzelková z FA na TU Liberec. "Lidský život je formován zdmí" - autorka jednou v této vystihuje podstatu svého řešení a vystupuje s archetypálním stavebním prvkem, který ve formě zdi prostupuje celou soutěžní lokalitou. Výrok jí vynesl 1500 eur. Druhé místo získala Nina Holubová, FSV VUT Praha, která pak Lukáš Jedlička, FSv VUT Praha.

Vít zné projekty si m žete prohlédnout na www.xella.cz/html/czk/cz/14-rocnik-studentske-souteze-vitezove.php

Salon d evostaveb 2009 v Ostrav

Místo konání: Centrum nové architektury, U jeslí 310/10, Ostrava - Muglinov (trolejbus 105, zastávka Mexiko)

Termín výstavy: do 30. ervna 2009

Expozice Salon d evostaveb 2009 je již 4. ro níkem nejv tší eské p ehlídky architektury d evostaveb a staveb s použitím d eva, op t na území ostravského CNA.

Na výstav budou k zakoupení i tematicky zam ené publikace, v etn Ro enky d evostaveb 2009, uceleného pr vodce po zajímavých d evostavbách realizovaných loni na území R. Další tip? Nov vydaná ro enka ESKÁ ARCHITEKTURA / CZECH ARCHITECTURE 2007 - 2008, p inášející stru ný p ehled soudobé eské architektonické scény.

Více informací naleznete na: www.cnarch.cz

ARCHITEKTI DAM 1989 - 2009

Místo konání: Galerie Jaroslava Fragnera, Betlémské nám. 5a, Praha 1

Termín výstavy: 25. ervna - 31. srpna 2009

Výstava eské architektonické kancelá e DaM, která na ja e 2009 oslavila 20 let od svého založení. Vedoucí osobnosti studia, Richard Doležal a Petr Malinský, p edstaví spolu se svými spole níky a týmem realizace a projekty ve dvou odd lených ástech. Odlišené budou nejen prostorov , ale i obsahov a formáln . V první ásti p íchozí osloví stavby realizované o ima fotograf , v druhém výstavním prostoru budou v diagonále sokl umíst ny nasv tlené modely nerealizovaných projekt nebo zatím jen p ipravovaných í provád ných - po rekapitulaci postaveného p íjdou na ádu zajímavé nápady, teprve ekající na své zhodnocení.

Šumná a bezbranná 2003-2009
The Graceful and Defenceless
Idyllisch und Hilflos

Šumná a bezbranná 2003 - 2009

Místo konání: Nový zámek, Kostelec nad Orlicí

Termín výstavy: do 30. ervna 2009

Výstava zahrnuje 65 velkoformátových panoramatických ernobilých fotografií z kalendá Šumná a bezbranná z posledních n kolika let. Akce chce poukázat na ohrožené památky a objekty architektury 19. a 20. století v echách, na Morav a ve Slezsku. Sou ástí expozice jsou besedy s autory a promítání nových díl stejnojmenného televizního seriálu, na který výstava voln navazuje. K výstav je vydán esko-anglicko-n mecký katalog.

FUTURE SYSTEMS

Místo konání: D m um ní, nám. P emysla Otakara II. 127/38, eské Bud jovice

Termín výstavy: 18. ervna - 12. zá í 2009

Prezentace architektonicko-designového studia Future Systems, v jehož ele ještě na za átku roku 2009 stál dnes již zesnulý architekt Jan Kaplický, je letní pozvánkou eskobud jovického Domu um ní pro milovníky tohoto oboru. Stavby jako Lords Media Center v Londýn (ocen ní "Stirling Prize") i obchodní d m Seldfridges v Briminghamu jsou pojmy, které proslavily toto uskupení po celém sv t . St žejní téma výstavy tvo í jeden z posledních Kaplického projekt - eskobud jovické koncertní a kongresové centrum. Na eské pom ry konstrukcí, tvarem, kapacitou i akustikou p evratný návrh by m í stát ve tvrti ty i dvory a Future Systems v n m má šanci „poprvé“ se prezentovat na našem území. Národní knihovna v Praze na Letné zatím stále z stává jen návrhem.

OBJEKTIVEM ARCHITEKTA Íránské památky zapsané v UNESCO

Írán má na svém území velké množství památek civilizací, které zde po tisíciletí postupn žily. N které z nich se nalézají i v Seznamu kulturního d dictví lidstva (UNESCO). V zá í a íjnu 2008 jsem m í možnost prohlédnout si tyto „fragmety“, p ítom m p ekvapilo nejen kulturní d dictví staré Persie, ale i sou asnost Íránu, která se dost liší od našich p edstav ovlivn ných sd lovacími prost edky.

Nejstarší, do seznamu UNESCO nedávno zapsaná památka, se nalézá v lokalit **Meimand** na východ zem ,

asi 200 km západn od m sta Kermán. Jde o desítky skalních obydlí, um le vytesaných ve skalních útesech. Byly obývány nejen ve starov ku, ale i nedávno - sv d í o tom elektrické osv tlení zavedené do n kterých jeskyn k, z nichž dodnes jich ást slouží obyvatel m okolních m st pro horší dopravní dostupnost pom rn vzdálených jako cíl víkendové rekreace. P esto je zde po ádek, ísto a i na hygienu je zde pamatováno. Um lé jeskyn jsou údajn staré 12 000 let. Ostatn v této oblasti, asi 250 km na jihovýchod od Kermánu u m sta **Jiroft**, bylo nedávno objeveno osídlení z 3. tisíciletí p .n.l. na ploše asi 2x3 km, ozna ované jako Konár Sandal. Snad to n - jak souvisí s bájnou íší Arrata. Nalézá se zde i velmi starý zikkurat, kuželovitá stavba z vep ovic, bohužel zna n poškozená, dnes vysoká asi 18 m. Daleko zachovalejší, archeology áste n zrekonstruovaný zikkurat zapsaný v seznamu UNESCO se nachází v lokalit **oga Zanbil** u m sta Šuš (Shush, Súsy) asi 1 000 km od Jiroftu, v západní ásti zem . Byl sou ástí starov kého m sta

Dur Untaš, založeného v polovině 13. stol. p. n. l. Zikkurat má tvarcový podstavec a tvar stupnicovitě pyramidy z pálených cihel, s několika schodišti vzdálenými od sebe (připomínající pyramidy indiánských Mayů na Yucatanu (pozoruhodná podobnost tvarů staveb kultur, které nikdy nepišly do vzájemného kontaktu). Na zdech zikkuratu se zachovaly nápisy klínovým písmem, kolem jsou dlažby z pálených dlaždic a v okolním městě Dur Untaš byly odhaleny hrobky elamských králů a dle myslitelů odvodovací systém z doby asi kolem roku 2400 p. n. l. Město Dur Untaš podobné jako město Šuš, hlavní město elamských králů, zničil kolem roku 640 p. n. l. assyrský král Assurbanipal. Od té doby upadlo v zapomnění a bylo náhodně objeveno při leteckém průzkumu v roce 1935.

Mnohem známější jsou památky z doby achajmenovských vládců (550 - 330 p. n. l.), především hlavní město **Persepolis**, založené králem Dareiem I. Velikým kolem roku 515 p. n. l. na rovině Marv Dašt na umělé terase, spojené rampovými schodišti s pěknými reliéfy vosa-

služebníků, nesoucích dary panovníkovi. Na ploše 125 000 m² se zachovaly základy a části zdí paláců, sálů, harémů, kasáren, stájí, ale i pokladnice, přijímací sál pro 10 000 osob (sál 100 sloupů, sál 32 sloupů) atd. V díle Dareia Velikého pokračoval Xerxes I., který Persepolis obohatil nádhernou Bránou Všechných Zemí s bohatou reliéfní výzdobou (Xerxesovy propylaje). Střední sloupy, které se zachovaly, jsou 17 m vysoké a jsou zakončené známými sloupovými hlavicemi se zdvojenými hlavami býků a bájnými bytostmi s orlími hlavami. Na bráně jsou nápisy v klínopisné perštině, babylónštině a elámštině, které oslavují panovníka. Centrem Persepole byla tzv. Apadana, vyhrazená králi a nejvyšším hodnostářům, kde se zachovala krásná výzdoba. Dnes je uměle zastřešena na ochranu před rozmary počasí. Ve skalách nad Persepolí jsou dvě hrobky krále Artaxerxese II. a III. S bohatě zdobeným přelímem, ukončeným reliéfem boha Ahura Mazdy v podobě orla s roztaženými křídly a s hlavou s královskou korunou. V téžina zbývajících královských achajmenovské dynastie byla pohřbena v nedalekých podobných skalních hrobkách v lokalitě **Nakše Rostam** (Naqsh-e-Rostam), kde před hrobkami stojí zachovalá hranolovitá stavba Kaaba s představenými schodišti, okenicemi otvory a s mnohými rytmicky vystřídávanými obdélníkovými vyhloubeními do obvodového kamenného zdiva. Jejich účel je stále nejasný. V lokalitě Nakše Rostam je také starý basrelief z doby elamské éry s postavami s dlouhými vlasy a s plnovousy. Jsou zde však i skalní reliéfy ze sasánovského období (224 - 641 n. l.). V nedalekém městě **Pasargády** jsou zbytky sídla Kýra Velikého, založeného asi roku 546 p. n. l. Kýros má zde též svou hrobku, tohoto času opravovanou. V městě byly i paláce Zendan-e-Soleiman (v čest Solomona) a Takt-e-Madar-e-Soleiman (trůn matky Solomona). Zhruba 200 let po založení Pasargádů město zničil stejně jako Persepolis

Alexander Veliký. Všechny uvedené lokality najdeme v prostoru 50-80 km severovýchodně od města Šíráz, které patří mezi nejvýznamnější iránská města. Leží v nadmořské výšce kolem 1 500 m a žije v něm dnes asi 1 200 000 obyvatel.

V seznamu památek UNESCO figuruje i město **Bam** na východě Íránu, pocházející ze sasánovského období (3.-7. stol. n. l.). V 9. stol. bylo opatřeno mohutnými hradbami s cimbuřímí vše z vepřovic a stalo se nejvýznamnější stavební památkou umajjovských a abbásovských kalifátů, jakož i seldžucké vlády. V roce 2003 město postihlo ničivé zemětřesení, při němž zahynulo 26 000 lidí. Citadela se zhroutilá v hromadu trosků. Za pomoci UNESCO bylo provedeno provizorní zajištění a postupně se n kterých částí citadely opravují. Nemohl jsem uvěřit, že tak rozsáhlá, 1 000 let stará zachovalá stavba není kolkaminutovým zemětřesením zničena v hromadu trosků. V městě samém jen 5 let po zemětřesení byly již škody odstraněny, a stavějí se nové mešity a domy. Podobnou pevností ze stejného období (2. pol. 1. tisíciletí n. l.) je **Rayen**, ležící asi 100 km SZ od města Bam. Je to poměrně rozlehlá stavba, i když ne tak impozantní, a poměrně zachovalá, protože ještě před 150 lety se tam bydlelo. Od roku 1996 zde probíhají rekonstrukce. Hradby z pálených cihel jsou dole 3 m, nahore 1 m tlusté a velká část prostoru citadely je zaklenuta množstvím malorozponových kleneb. Ve hradbách s cimbuřím a cihelnými ornamenty je zabudováno 15 výtahů, ke kterým vedou vnitřní komunikace místy rozšířené v malé atria. V seznamu UNESCO je ještě zapsáno město **Isfahán**, ležící ve střední části země vzdušnou vzdáleností 450 km jižně od Teheránu. Dnes v něm žije 1 600 000 obyvatel a v 17. stol. byl po dobu asi 100 let hlavním městem země.

Z tohoto období také pocházejí nejvýznamnější památky především rozsáhlé Imámové náměstí (Meydan-e-Imam, dříve Naqsh-e-Jahan) o úctyhodné rozloze 512x163 m. Ve střední jižní užší straně náměstí je pěkný vstupní portál do Imámovy mešity. Je 30 m vysoký se dvěma válcovitými minarety zdobenými geometrickými křivkami, kaligrafy s rostlinnými motivy a bohatou klenbou se svislými stalaktity voštinového tvaru. Na protilehlé straně portálu na severní straně náměstí je portál Qeysarieh, vedoucí na bazar Bozorg. V západní straně náměstí je situován palác Ali Kapu s výstavnou vstupní bránou. Proti němu ve východní straně náměstí je mešita šejka Lotfollaha (Sheykh Lotfollah Mosque), která nemá minaret, ale mohutnou zdobenou kupoli. Protože byla určena jen pro panovníkovu rodinu, nemá ani nádvoří s arkádami, ale zato vstupní schodiště, což je u mešit jinak neobvyklé. Imámová mešita je rozlehlým komplexem budov se dvěma metresami, několika svatyni a nezbytným nádvořím s bazénem. Všechny tyto stavby jsou díly architekt

safiovské dynastie, p evážn z vlády šáha Abbáse I. Nám stí s ob ma mešitami a palácem spojují v jeden celkově patrové arkády, obepínající celé nám stí, které je parkov upraveno a obsahuje i bazén umíst ný mezi palácem a mešitou. V Isfahánu krom dalších mešit a bazar je též n kolik starých pozoruhodných most , v etn jednoho patrového. N které z nich plní též úkol hrází zavlažovacího systému.

Záv rem ješt jedna pozoruhodná stavba, která byla do seznamu UNESCO za azena teprve nedávno. I když nebyla nikdy dokon ena a v sou asnosti prochází rozsáhlou rekonstrukcí, je v mnoha sm rech unikátní. Jde o mauzoleum mongolského sultána Oljeitu Khodabandeh ze za átku 13. stol., jednu z nejv tších cihelných centrálních staveb na sv t - kupole je 48,5 m vysoká a má prům r 25,5 m. Osmiúhelníkový p dorys je obepnut patrovými arkádovými ochozy s osmi minarety ve vrcholech osmiúhelníku. Minarety ani výzdoba mauzolea nebyly nikdy dokon eny z d vodou pohnuté historie stavby, nacházející se u dnešního m ste ka **Soltanyeh** asi 120 km vzdušnou árou od pob eží Kaspického mo e na úpatí h ebenu poho í Elborz v severozápadním Íránu. P vodn bylo mauzoleum ur eno pro uložení ostatk Imáma Alího, synovce proroka Mohameda z íráckého Nadžafu a m lo se stát poutním místem šíitského islámu, když jeho sponzor, mongolský sultán Oljeitu Kholabandeh p ijal šíitské vyznání. Sultán ale zem el p ed dokon ením mauzolea,

p esto zde byl v roce 1317 poh ben. Sou asná rekonstrukce eší, jak se vypo ádat s r znými p ístupy k výzdob mauzolea, kde místy jsou použity majolikové obklada ky, místy omítky s freskami a jinde režné cihelné zdivo s r znými typy lícových vazeb. Prostor kupole, zakrytý dnes lešením, zt žuje vnímat složité sférické p echody kleneb v lenitých pandantivech z osmiúhelníka na kruh a naopak. Také klenby v patrových ochozech, a jsou jich desítky, jsou každá jiná nejen co do výzdoby, ale i do zaklenutí v etn klenbových žeber. Autor stavby, architekt Alishah Tabrizi, byl nepochybn velkým tv rcem - návrhá em, ale i konstruktérem s tv r í invencí. Z patrového ochozu, kde jsou vy ezávaná zábradlí ze d eva i z mramoru, je p ekrásný výhled do krajiny a na zbytky hradeb a základ staveb m ste ka Soltanyeh, které zde vyrostlo asi 100 let po založení mauzolea, bylo však zni eno již po n kolika desetiletích Tamerlánem v roce 1384. Dnes v n m žije zhruba 6 500 obyvatel, z nichž ást pracuje na rekonstrukci mauzolea a v p ilehlých dílnách emeslník , kde je mimo jiné i keramická pec na výrobu glazovaných obklada ek.

V Íránu najdete množství dalších význa ných staveb a památek od nejstarších dob až po dnešek. Vnímání historických tradic je velmi silné, takže nez ídka na modern navržené nové stavb spat íme šíitské motivy výzdoby z glazovaných dlaždic i novostavbu mešity, kde minaret má ocelovou nosnou konstrukci, cihelnou výzdívku a nezbytný keramický obklad.

Foto a text: Ing.arch.Ji í Lášek

SPOLE ENSKÁ RUBRIKA

V ervenci 2009 oslaví sv á jubilea:

- 2.7. Ing.arch. HETMER B etislav, Brno, (55)
- 2.7. Ing.arch. NOVOTNÝ Tomáš, Praha 1, (55)
- 2.7. Dr. HORA Milan, Ústí nad Labem, (60)
- 4.7. Ing.arch. HOUBA Matuš, Praha 1, (60)
- 6.7. Ing.arch. DUJKA Vladimír, Zlín, (50)
- 7.7. Ing.arch. HANZL Miloslav, Senohraby, (55)
- 7.7. Ing.arch. MATIOVSKÝ Miloš, Brno, (87)
- 9.7. Ing.arch. JAROŠ eslav, Praha 4, (87)
- 10.7. Ing.arch. DUFEK Petr, Praha 2, (55)
- 11.7. Ing.arch. SEDLÁK Aleš, Brno, (65)
- 11.7. Ing.arch. HOBL Jaroslav, Brno, (80)
- 13.7. Ing.arch. BOSÁK Radim, Zlín, (50)
- 13.7. Ing.arch. KOZA Jaroslav, Praha 4, (60)
- 13.7. Ak.arch. BRZÁK Milan, Praha 2, (87)
- 14.7. Ing.arch. LIESLER Lukáš, Praha 5, (60)
- 14.7. Ing.arch. PETR Zden k, Brno, (75)
- 15.7. Ing.arch. JELÍNEK Ji í, Hradec Králové, (60)
- 15.7. Ing.arch. HAVLÍ EK František, Zlín, (75)
- 15.7. Ing.arch. OPAT IL Josef, Vranov u Brna 84, (75)
- 16.7. Ing.arch. HANZLÍK Karel, Plze , (55)
- 16.7. Ing.arch. JEŽEK Josef, Brno, (55)
- 16.7. Ing.arch. FENCLOVÁ Ogniana, Praha 8, (70)
- 17.7. Ing.arch. JELÍNKOVÁ Helena, Brno, (50)
- 18.7. Ing.arch. PLŠEK Josef, Okna, (83)
- 19.7. Ing.arch. BÁRTOVÁ Hana, Praha 4, (60)
- 19.7. Ing.arch. JÍLKOVÁ Marie, Brno, (75)
- 19.7. Ing.arch. MALÁ Vlastimil, Brno, (81)
- 20.7. Doc. SEMERÁKOVÁ Jana, CSc., Praha 6, (70)
- 20.7. Ing.arch. HUBKA Ji í, Liberec, (75)
- 21.7. Ing.arch. JAN Milan, Praha 2, (84)
- 22.7. Ing.arch. SOUKUP Miroslav, Praha 10, (55)
- 22.7. Ing.arch. DOKOUPIL Jaroslav, Brno, (60)
- 22.7. Ing.arch. POKORNÝ Norbert, Ho epník, (75)
- 23.7. Ing.arch. VACHUDA Miloš, Plze , (55)
- 24.7. Ing.arch. HANZLÍKOVÁ Ivana, es.Bud jovice (55)
- 24.7. Ing.arch. PEŠTA Antonín, Praha 4, (81)
- 24.7. Ing.arch. DRAHOZAL Josef, Praha 4, (83)
- 24.7. Ing.arch. ŠIM NEK Augustin, Jablon. n/Nisou, (94)
- 25.7. Ing.arch. ZDVIHAL Vladimír, es. Bud jovice, (60)
- 26.7. Ing.arch. VOLOŠ UK Petr, Praha 3, (60)
- 26.7. Ing.arch. B HOUNKOVÁ Jana, Praha 6, (65)
- 27.7. Ing.arch. ODSTR ILOVÁ Eva, Brno, (75)
- 27.7. Ak.arch. FRAJER Vladimír, Praha 5, (86)
- 28.7. Ing.arch. DAMEC Ji í, Brno, (60)
- 28.7. Ak.arch. REML Lubomír, Praha 3, (82)
- 29.7. Ing.arch. ZEDNÍ EK Martin, Brno, (55)
- 29.7. Prof. Ing. arch. LABAJ Osvald, CSc., Fr.Místek (83)
- 30.7. Ak.arch. GOETZ Jind ich, Ž ár, (70)
- 30.7. Ing.arch. BICHLER Vlastimil, Frýdek Místek, (75)
- 30.7. Ing.arch. STÁHLÍK Zden k, Praha 4, (83)
- 30.7. Ing.arch. BÍLEK Miloš, Št tí, (86)
- 31.7. Ing.arch. KOLOFÍK Miroslav, Brno, (65)
- 31.7. Ing.arch. KLÍMA Milan, Praha 4, (75)

OZNÁMENÍ

S lítostí oznamujeme, že lenskou základnu Obce architekt natrvalo opustili:
Ing. arch. Zden k Pospíšil z Brna,
který zem el dne 17. 5. 2009 ve v ku 85 let
a Ing. arch. Jaromír Hole ek, který zem el
dne 21. 5. 2009 ve v ku 85 let.

INforma ní servis

lenský bulletin Obce architekt . Vychází 1x m sí n . Neprodejné.
Redakce: B. Kotora, A. M. Videmannová (graf. úprava + foto)
e-mail: boj.kot@seznam.cz, redakce@architekt.cz
Adresa redakce: Revolu ní 23, 110 00 Praha 1
www.architekt.cz